

DORĐE KOSIĆ:

ROTKVICE

foto: Aleksandra Kojić

Dorđe Kosić (Beograd, 1996.) Magistar dramaturgije; u mladosti se amaterski bavio glumom u Studio Centru, scenskom studiju za glumu i edukaciju u Beogradu. Završio osnovne studije na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu, smjer dramaturgija, gdje dobiva nagrade za izuzetna dostignuća *Josip Kulundžić* i *Slobodan Selenić*. Zatim je završio master studije iz dramaturgije; Dramsko i filmsko pismo na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu, gdje dobiva Dekanovu nagradu.

Kao dramaturg i dramski pisac radi u kazalištima u Srbiji, Hrvatskoj i BiH. Dramaturg je prva tri izdanja festivala angažiranog kazališta za mlade *Angažman Fest*. Trenutno radi kao kućni dramaturg u Narodnom pozorištu u Beogradu.

Dobitnik je nagrade Sterijinog pozorja za originalni domaći dramski tekst za 2019/2020. za dramu *Uspavanka za Aleksiju Rajčić*, koja je javno čitana, a zatim i postavljena u produkciji Narodnog pozorišta u Beogradu, da bi 2023. godine osvojila, između ostalog i Nagradu za tekst savremene drame 68. Sterijinog pozorja.

Filmom se bavi kao scenarista na dugometražnom muzičkom filmu *Buč Kesidi: Euforija uživo* (produkcija *Pointless Films*); njegov scenario za igrani film *Sunce nikad više* finansijski je podržan na natječaju Filmskog centra Srbije, a film je trenutno u postprodukciji. Jedan je od osnivača i članova kreativne grupe *Pointless films*.

1. DEO

„Na nebo se popni Kaine,
I na zemlju baci Gospoda Boga.“

Šarl Bodler, *Kain i Avelj*

„Rotkvice izvlače radioaktivne otrove iz zemlje,
čineći je pogodnom za useve budućih generacija.“

Otac Nono

LIKOVİ:

NONO, otac

KA, sin neposlušni, ratar

AVE, sin poslušni, pastir

KA okopava zemlju i sadi rotkvice. Prilazi mu AVE, sa sobom vodi dvoglavu kravu.

KA: Ka id, Ave?

AVE: Kao i juč, Ka. Vodim kra. Pase tra.

KA: Pazi, nemoj da pase rotkv što sadim.

AVE: Da li sam te ikad iznever, dragi bra? Za sve ove god, da li je i jedna rotk nestala što si je posad, a da je moja kra pojela?

KA: Zbilj nije, Ave, bra. Tvoja kra je vrlo cenj od strane oca Nono.

AVE: Tako je. Otac Nono jako cen moje kra.

KA: Kad samo bi i moje rotkv tako cenio, srećniji bih bio bra.

AVE: Biće, bra Ka. Samo strplj sadi rotkv, jer tako je otac Nono rekao.

Otac Nono se pojavljuje, kao niotkuda.

AVE: (*ushićeno*)

A evo i njeg! Siguran kao što je sigurn da će izaći sunc!

KA: (*složno*)

I zaći ist tak.

NONO: Sinovi moji, a bra među sobom Ave i Ka, ima li zu-zu na horiz?

AVE: N, oče Nono.

NONO: Je li vam verica tvrda, tvrd ka ov zemlj posna?

KA: D, oče Nono!

NONO: A leđ vaša jak?

AVE: Jak, kao krav moj dvoglav.

NONO: Bravo, dec moja. Znae šta vam je čin.

KA: Da, oče Nono. Evo mog dara za dana.

AVE: Oče Nono, evo dara mog.

Ka ocu Nono daje šaku svežih rotkvica, a Ave odseca kravi zadnju nogu. Krava bolno zajauče (sa obe glave), kljokne, a zatim joj izraste nova noga. Otac Nono prihvata darove.

NONO: Ovo me, deco, raduj. (*Otac Nono jede meso, ali rotkvice ni da takne.*)

KA: Hoć li moje rotkv kušati, oče Nono?

NONO: Hoću, sin Ka. Ali dockan, kad bud sam.

KA: (*slomljeno*)

Ali barem jedn pred mnom, ni danas, oče Nono?

NONO: Strplje, sine moj.

KA: Ali tako su jedre i crvene i sjaj.

NONO: Možd naoko tebi, si Ka, ali meni ne promič da im duša mora jošte cvasti.

KA: Duša rotkv?

NONO: Duša rotkv. Tad će tek dobar dar biti. Nastavi kop, i jednom će tvoja vera cvasti, a sa njima i duša rotkv. Ali ja ću ih svejedno pojesti, kad ostan sam.

Jer sam dobar.

KA: Hval ti, oče Nono.

AVE: Hval, oče Nono.

NONO: Budite vredn, deco. I ne zaborav: uvek sam u bliz.

Ode. Brat Ave produži sa kravom u blizini. Ka kopa. Zapinje motika o nešto. Zastaje Ka, u rupu gleda, pa oko sebe, oprezno. Iz rupe vadi to na šta motika zapela je, knjigu, celu, neprepolovljenu uzduž. Opčinjeno je gleda. Pa je od sebe baci.

KA: Na, od men, Luce! (*Čeka.*) Ali Luce nigd da se vid? (*Čeka.*) Možd samo jed pogled, samo jed... (*Bojažljivo podiže knjigu. Čita naslov.*) „Pisma bratu“. Kao u ustim štroka da mi se od ov reč skup. P ipak... „Pisma... bratu.“

Opet nailazi Ave. Ka hitro sakrije svoju knjigu.

KA: Još jed uspel dan, brate Ave.

AVE: Tako izgled, bra Ka.

KA: Čini se da je tvom krav opet glav viška izrasla, brate Ave. Htedoh ti odmah reći.

AVE: Uzalud seč. Kako iseč, tako nova izrast.

Ave odsutno odseče jednu kravlju glavu. Krava kljokne i bolno jaukne, dok joj nova glava već raste, a Ave odsutno gricka uho one koju je odsekao.

KA: Bra Ave?

AVE: O?

KA: Mogu li... Mogu li i ja malo krav glav gricnuti?

AVE: Nevaljali bra. Znaš dobro da je otac Nono rek da svak svoje jede vazda.

KA: Ali, samo bih malo hteo prob, samo malo gric, rotkv mi u stomaku već krule.

AVE: Ostavi se tog.

KA: Ali otac i rotkv i krav gric gric, a ti i ja samo krav ili rotkv gric gric, nikad i krav i rotkv, nikad.

AVE: Otac jede oba jer otac stotruk radi kao nas dvoj bra, i zato otac jede. Ali otac nika ne govor kako mnogo rad, jer otac je dobar.

KA: U prav si, znam da jesi. Ali mor sam da pita.

AVE: Dobro je postaviti pit, a otac Nono uvek odgo ima.

Ka klimne glavom. Kopa. Čute. Krava travu pase. Ave zeva.

KA: Jedna me stvar mu, Ave. Mor ti je reći odmah.

AVE: Sačekaj, pozva oca Nono.

KA: Ne, Ave. Ovog puta... Samo dvojica nas bra.

AVE: Ali otac Nono kaže uvek da bez njega glav naše male ne razbij na pitanj jer ne znati ih rešimo mi.

KA: Shvatićeš Ave zašto oca pita ne mogu ja.

AVE: Oca sve pita možeš uvek ti.

KA: Sluš me, Ave. Mislim da ocu moji daro nisu po volji.

AVE: Ka, nemoj tako govor. Otac voli sve dar podjedn. Kad tako govor o ocu, on sigurn plač buhuhu suze gorke krupn.

KA: Ali kad nikad rotkv u usta strpo predamnom nij.

AVE: Čudni su put Nonini.

KA: A kad bismo se... zamen jedan dan.

AVE: Tebi je roktv u glavi narasla, bra.

KA: Čuj, samo jed dan. Ti kopaš rotkv, a ja vodam krav...

AVE: Tako ne biva. Tako otac nije rek, i tako biti ne mož.

KA: Samo dan jed?

AVE: N!

KA: Ali zaš't tako biti mora? I ti ruk imaš za kop?

AVE: Tako mora biti jer drukč ne može.

KA: Ali, možd mal mož.

AVE: Razloge hoć? Evo dokazaću ti, razlo oca Nono čvrstim. Ko si smo m, Ka?

KA: Ko sm mi, Ave?

AVE:

Da, ko smo m?

KA: Radnici u polju. Sadion rotkv i pasti krav. Heroji naroda.

AVE: Št?

KA: Heroji naroda.

AVE: Misliš, hero naro?

KA: *(lupi se po glavi rukom, pa lopatom, pa klekne i glavom se u zemlju zabija do krvi).*

Glup, glup. Tako misl. Kriv sam rekao.

AVE: U red je, bra. Bitn j da se mi razumemo.

KA: *(zahvalno)*

Ame, ame.

AVE: Jeste. Dakle, hero naro. A ko s ti?

KA: Sadionik rotkv Ka.

AVE: A j?

KA: Past krav Ave.

AVE: A vidiš, kad ne bi tako bilo, onda bi bilo drugč, pa onda ne bi tako bilo. Vidiš da je tvoja želj samo puka obman, glupi, glupi bra. Tebi dobro sn noć treba, da ti se misli bratsk razbistr.

KA: Mož biti.

2. DEO

Ka čita knjigu koju je pronašao. Nailaze Ave, Ka brzo knjigu sakriva, kopa. Ave se dosađuje, krava pase.

KA: Kako j, Ave?

AVE: Kao i juč, Ka. Vodim kra. Pase tra.

KA: Dobr je to.

AVE: A ti, jesi li se naspa?

KA: Ali teško mi je da spav, Ave.

AVE: Onda mož bit da nisi dovoljno kop, Ka.

KA: Kop ja dovoljn, bra moj. Ne brin brig.

AVE: Onda št je ne znam.

KA: Misl me muče, bra.

AVE: Opet misl?

KA: Misl opet, da ti prič ja moram.

AVE: Opet? Danas si kao crne bz bz što mojoj krav dosađ, brate Ka, s tim što ja krav sam u tom poređenju a ti bz bz.

KA: Dugo noćas nisam mog da spav. A kad sam zasp, čudno sam sanj, Ave. Čudn, i nemir.

(drugačije): A jutros kada sam se probudio čini mi se da kao da nikada nigde nisam bio, i da nikada ništa nisam radio.

AVE: *(sablažnjeno se krsti, ali samo napola)* Jahe pomoz!

KA: *(prene se)*

Št je bil, dragi bra?

AVE: Luce kroz teb progovor j!

KA: Nije bra, Jahe mi!

AVE: Ti si reč cel izgovor! Kak misliš da ništ nis rad i tak nek bulazn.

KA: Bulazn? Možd. No sve je bulazn...

AVE: Ka, te reč ne lič na tebe.

KA: Ne lič na mene?

AVE: Ne, ne lič. Ti si sasvim klonuo duho. Ti si boles.

KA: Šta bi lič na mene?

AVE: Kako to misl, Ka?

KA: Pitam te, pošto ne lič na mene da klonem duho, šta bi lič na mene? Kakav sam ja to čove?

AVE: Ti si... dob.

KA: *(ne razume)*

Dob?

AVE: Da, dob?

KA: Št tim želiš re, moj bra?

AVE: Da si dob, dob, supr od lo.

KA: Od lo?

AVE: Jahe oprost mi, da suprotn od loš, glupi moj bra.

KA: Aaaaa, lo, pa suprot od lo...

AVE:
Dob, da, dob, to sam i rek.

KA: Misliš da sam dob čov?

AVE: Dob u sađenj roktv.

KA: Ne pit te to, krav te taj zgazi! Drug te nešt ja pit.

AVE: Ka, ja ne zn šta ti mene pit, i ja misl da ti si sasvim klon duhom. Treba da porazgov sa ocem.

KA: Gd je otac?

AVE: Blizu. Sigur je blizu.

KA: D.

AVE: Oče Nono!

Otac Nono je tu, iz zemlje kao da je nikao, blagosloven bio.

NONO: Deco moj.

AVE: Vidiš, Ka, rek sam ti.

KA: D.

AVE: Oče Nono, Ka je lo.

NONO: Da li je to tačn, sine?

KA: D.

NONO: A da li si ti pokuš da ohrabr sv bra?

AVE: Jesam, oče, ali mi uspel. Onda smo te pozva.

NONO: Dobr, sine moj. Dobro si učin. Odavde ću preuz. *(Sinu Ka)* Kopaš li zemlj?

KA: Kop.

NONO: Sadiš li rotkv?

KA: Sad.

NONO: Šta onda ne valj?

KA: Sve dobr je, oče.

AVE: Ka kaž da ne zna ko je.

NONO: To je istin?

KA: D.

AVE: Ružno je sanj.

KA: D.

NONO: Snov su odraz ver. U tebi je slaba ver, sine. Ver u to što radiš. Znaš li šta radiš?

KA: Sadim rotk.

NONO: A znaš li zašt to radiš?

KA: Jer tak mora.

NONO: Ne. N, sine. Zbilja, vidim da nisi dobr. Dobr je da me je tvoj bra odmah pozv. Sed, pa ćemo da svi sasluš jednu prič.

AVE: Prič o rotkv?

NONO: Prič o rotkv.

KA: Svi već znamo prič o rotkv.

AVE: Bra, poštuj rodit svoga.

KA: D, d.

NONO: *(Nono vadi knjigu jednu, uzduž napola razrezanu, pa na nju ruku stavlja desnu dlanom nadole)*

Tako. Sedit mal. Odmorite ruk od kop, leđ od povij, nog umorne od krav krav vodanja. Poslušajmo svi prič o rotkv. „Prič o rotkv.“ Davno, davno, na zemlju ravn pade mušica ogromna, ne kao mušice male bz bz već ogromn kao oblak i zelena i zadoj zemlj otrovom. Bz bz. Mušica još jedna polet i zadoji zemlj otrovom jošte, bz bz. Mušice letele su i zemlj zadojil otrovom svojim, dok ništa više rasl nije, i niko nije glav svojom smeo provir tamo gde su mušice u zemlj zabijale se.

AVE: Ame... *(drugáčije)* amen. Šta je onda bilo?

KA: *(drugáčije)* Znamo svi šta je onda bilo.

NONO: *(brzo)* Slušajmo prič, dečice, slušajmo prič. *(besedi)* Onda mudr i premudr oci uzeše svoje najbolje sinove i u sneg ih kop kop, do grla sneg oko njih pš pš, da ih je sve sneg zavio, ispod zemlj gde mušice zelene ne seju otrov. Bz bz. Da se mogu iz sneg sne probuditi kad mušice od glad umr, i svu njihovu zloću iz zemlje izvuku, srk, srk.

KA: *(i dalje drugačije)*

Jeste, i ta deca mi smo.

AVE: *(kao inače)*

Ne prekid oca, poslušajm prič!

NONO: *(umirujuće)*

Tako je, sine, ta dec vi bili ste, koju ja iz belog, hladnog sne izvukao sam i znanj ovog sveta naučio vas.

AVE: *(udahne duboko, smiren. Opet kao i inače:)*

Ame, ame.

NONO: Slovu i pism naučih vas, iz ove knjig prepolovlj, i iz nje vam imena dadoh, Ka i brat njegov Ave, dvojica braće iz prič iz knjig, prič koja na pola prekinula se nekakvim rascep potezom. I svaka knjig što napola rascep nije, rascep načinismo je od tada, ame.

AVE: Ame, ame.

NONO: I u čast knjige na pola prepolovljene rascep rascep, i jezik naš tvorih rascep rascep, tako da reči na pola sve polovimo govor svojim, jer polovina je više od celog, a kraj nema ni jedna priča.

AVE: Polovina je više od celog, a kraj nema ni jedna priča.

NONO: Polo je v o cel, a kra ne ni je pri.

KA: Polo je v o cel, a kra ne ni je pri.

NONO: A onda, jer polo je v o cel, brat Ave i brat Ka uputismo se zajedno da rotkv sadimo, i otrov mušica zelenih vadimo iz zemlj, i da kravkrav gajimo i žrtve krav pridodajemo, čekajući obećani dolaz onih koji će ponovo ovde posaditi kuć i zalivati ih da izrastu pod neb visoko. Da, jednog dana još će braće doći i rotkv će biti zahval jer zemlj je opet čist. Rotkv će donet spas za bra što dolaze, a krav će dati snag za one što ih ček.

KA: Ali men ne?

NONO: Ne, ne, teb ne, sine Ka.

KA: Ali zašt?

NONO: Jer zbog tak je rek Jahe.

KA: A onda? Onda u prič šta bi?

NONO: A onda kao što ste vi brać Ave i Ka, umesto roktvice rekoš nek postade rotkv, i bi roktv.

AVE: Ame, ame.

NONO: A umesto krave nek bude krav, i bi krav.

AVE: Ame, ame.

NONO: I svaka reč nek polovljena bude, i polovinu ko dočepa jezikom taj je bliže mestu gde raste sve zeleno lepo a zove se Ra. Ali jer rabovi smo Jahe, dostići to savrš teško mi ćemo

AVE: Svi sem teb, oče Nono. Ti zbog nas međ nas ubog spušt se, i jezi svoj savrš za nas uprost, da ga mi bolj razumemo.

NONO: *(skromno)*

Jer krotk duhom su blažblaž.

AVE: Pokaž nam oče jezi što Luce govori i što zavod uvek.

NONO: Slušajte ga ali jedno uh zapušt na pola. Inače će vas jezi Lucin zavesti.

Ave i Ka zapuše po jedno uvo. Otac Nono u transu govori, pušta da kroz njega đavolji jezik teče, boreći se sa njim i svim zalima koje on nosi.

NONO: „Rotkvica je jednogodišnja biljka. Gaji se zbog zadebljalog hipokotila koji se na donjem delu produžuje u tanki pravi koren, a na gornjem delu ima vrlo skraćenu stabljiku s rozetom lišća.“

AVE: *(zgroženo)*

Fuj, fuj t!

KA: „Rotkvica“. Čudn li reči.

NONO: Takav je jezik Lucin zli, i on na zl ušt nam ispira naše.

AVE: Pokaži nam oče kako napolajezik je u svom savrš oblik.

NONO: *(snebiva se)*

No, deco...

AVE: Hajd, oče Nono.

NONO: No... *(uzvišeno)* I b p j po j vi od ce, a ce j ma o po.

Ave i Ka uzdišu zadivljeno.

AVE: Jošt, oč Nono!

NONO: *(snebiva se, pa naposletku otvori usta i nikakav glas ne izlazi. Završi, pa usta zatvori.)*

KA: Izvrs.

AVE: *(setno)*

Doseći to tešk mi ćem.

NONO: Uz vericu ćvrstu do polovine ćete stići, i polovina polo će postati, i polo će p postati p, a p će postati.

AVE: Ame.

KA: Ame.

NONO: Lakš ti je sada, sine?

KA: Lakš po duš, oće Nono.

NONO: Ne gubi ver, sine. Dok je zemlj bez posadene rotkv, i za nas ima smisl.

Otac Nono ode.

AVE: Otac Nono je zais mudar.

KA: Ali meni lakš nije.

AVE: Zar si lag oca Nono?

KA: Ave... Da, ni im ti puno ne zna, kao ni svoj. Tako ni svoje prič smisao ne vidim ceo, već samo pola, samo pola.

AVE: Prić na pola stala je jer tu se završ.

KA: Tako Nono otac kaž.

AVE: Jer tako i jes. Ka je život celi kopa a Ave život celi stoća, i većito su tako živ.

KA: *(zamišljeno)*

Samo da mi je jednog još brata da vidim kako poljima hoda, i kako rotkvice jede.

Ave mu zavalil šamarćinu svojom teškom, debelom, zdravom rukom. Ka se prevrne i licem se zalepi u zemljicu.

KA: *(ispravlja se)*

Bra, rotkv.

Ave ga zadovoljno po kosi pogladi suncem opaljenoj.

AVE: Videćeš ih, videć. Doći će, sigur. Ver u to.

KA: Verujem, ali više bih voleo da zn.

Ave odmahne glavom, žaleći svog glupog brata, pa potera svoju Kravu podalje. Ka ostane da kopa.

3. DEO

Ka kopa li kopa, sam na polju. Leđa ga bole glupog. Kopa, pa pauzu pravi, i knjigu ćita krišom, okreće stranice mahnitom. Nailazi opet Ave. Ka brzo prikriva svoju knjigu, ali prekasno.

AVE: Šta ćit, bra?

KA: Ništ ja.

AVE: Sumnj si mi, bra. Šta ćit govor, ili ću oc zvat!

KA: Dobr, dobr. O Teu i Vinsentu van Gogu.

AVE: Ko su ti ljud to ne zna ja.

KA: N?

AVE: N. Iako im mi poznat zvuč.

KA: D?

AVE: D. Jes za Tea i Vinsenta van ja zna, iako ne zn ko su oni. Ali ti tvoj su mor bit neki drugi?

KA: N, bra, isti su to ljud.

AVE: Ond dobr ti ime njihovo nisi izgovor, glupi moj bra.

KA: Jest, glup sam bra, Teo i Vinsent van sam misl ja.

AVE: Glupi bra. Ćuo sam za nj, ali ne mog se set ko su i št. I kakv je knjig ta?

KA: Ah, ta je knjig dobr. Ona isto slov o dvojici braće, kao što smo ti i ja. Teo je voleo Vinsenta van, bra starijeg.

AVE: A Vinsent van je roktv sad?

KA: A Vinsent van je slik slik.

AVE: Slik slik?

KA: *(uzbuđeno, već danima ovo želi da podeli sa dobrim bratom)*

Slik slik, ćetk u ruk uzm, u boju moć moć i prizor naprav tak kao ti što tu stojiš ili rotkv što oko nas rast.

AVE: O. Ako si tako pamet bra, pokaž mi slik jednu Vinsenta van?

KA: Nema slik, samo slov. Ali tak piše.

AVE: A ti u sv što piš veruj? No, da vid i ja to čud, mogu li uzeti tu knjig i ja, brate Ka?

KA: N.

AVE: Ti neku moj knjig možeš imat.

KA: Već sam čitao knjig tvoje.

AVE: Ali ti drugačiju knjig imaš od naše one.

KA: Istina nij.

AVE: Šta to krij, Ka?

KA: Niš.

AVE: Oca zvać opet.

KA: Ne zaziv ga zalud. Samo knji to je, evo. (*pokazuje knjigu*)

AVE: Knjig to je nerazrezan napola! A pol je manj od cel, i kra nem ni jedn prič!

KA: Samo bih kraj hteo znati jednom!...

AVE: Opet govor ka Luce! (*Obori Ka na zemlju i drži ga tako.*) Oče Nono! Oče Nono!

Otac Nono kao iz zemlje iznikao, a lice mu kao blagost sama sja.

NONO: Naporan je rad, deco.

AVE: Oče Nono, Ka knjig je naša što napola nije rascep rascep!

Nono gleda pažljivo u knjigu koju Ave stiska.

NONO: Tak znać. Pust ga, sin.

Ave ga pusti.

NONO: Vrat mu knjig.

Ave vrati knjigu Kau.

NONO: Ne brinit dec, sve ćemo reši lako. U ruk mi je spust, sine.

KA: Ne!

NONO: Sine Ka!

AVE: (*zgroženo*)

Ocu Nono n kažeš!

KA: Samo na tren da je čitam još, pa ću je sam rascep rascep.

NONO: To Luci ti govori kroz knjig tu. (*drugačije:*)

Predaj mi je odmah, sine.

Ka se pokoleba, pa knjigu predaje ocu Nono i spušta pogled. Otac Nono vadi testeru i reže knjigu napola uzduž. Baca drugu polovinu kravi, a krava polovinu pojede, a Nono prvu polovinu daje sinu Ka.

NONO: (*blago, dobročiniteljski*)

Eto. Sad ova knjiga zl rešena je, i opet pričü pravu o brać van govori.

KA: Sanjao sam noć opet, sećanj pre sneg, mislim.

NONO: Sećanja pre sne nema, to Nečas zavodi. Da, Nečas ga odsad zovit, jer Luce je Nečas, a Nečas je put ka gre!

AVE: (*ne razume*)

Gre?

NONO: Hu.

AVE: Premudr oč Nono, hval t.

KA: Ali oče, mi smo već brad imali kad si nas probud, morali smo i pre sne znać živ.

NONO: Sine, mućiš svog oc. Znaš li t?

AVE: O, ne. Vidi št si uradio, Ka.

KA: Izvin, oče. Izvini, tat.

NONO: Mućiš svog oca koji te vol. Koji rad dupl da vas dvoj ne biste mora. Koji i noć rad kada vi spav. Koga zelene mušić bzbz e iz pritaje vrebeka uvek da usmrt. Ali ne daje se otac Nono. Ne zbog seb, već zbog svojih sino.

KA: Tat, oprosti, tat.

NONO: Sve ti je već oprošt, Ka.

Zlo ne pamtim dug čak iako imam puno razlog za to.

AVE: Vidiš šta si sada urad, Ka.

KA: Nisam hte, nisam hte, ali ne mogu da se ne pit.

AVE: Dosta, bra, preter si.

NONO: Odlazim, sinovi. Odlazim... da kop.

Ode, mućenik Nono, kog sinovi ne zaslužuju tako dobrog.

AVE: Preter si, Ka. Uvred si najbolj međ nama.

KA: Šta da radim, kad sve što pit zaziva svad?

AVE: Kop. Samo kop.

KA: Zar to je odg na sve?

AVE: (*strogo*)

Kop, brate.

Kopa Ka. Ave svoju kravu pusti na ispašu, pa gricka travku. Gleda Ka kako se muči.

AVE: Tvrdi je zemlj, bra, da orosi kiselina s neb da je malo razmekš bilo bi dobr.

KA: Da razmekš.

AVE: Tako je, bra, da razmekš.

KA: Pitam se, Ave, da li je ljudsko lice kao zemlj?

AVE: Opet sunc te sprč?

KA: Slušaj kad kažem. Iz razloga zbor.

AVE: Kaž.

KA: Kad ne vlaži dugo nebo puc zemlj svugde puc pucketa.

AVE: Tako je Jeho uredio, ame, a nama otac preneo.

KA: Ne menja li se lice ljudsko ka' zemlj tako?

AVE: Šta govor?

KA: Ti brazdu na čelu imaš. A imao je nisi.

AVE(dira čelo)

Gde brazd?

KA: A ja brazde dve imam, gde imao nisam.

AVE(nesigurno)

Zbilja?...

KA: A otac brazdi bezbr ima, Ave.

AVE: Šta time misl?

KA: Mislím da kao zemlj lice brazde dobi.

AVE: Ako to što misl da govor ti zbilja govor, ne govor viš. Pretera si, bra. Sad ćut i sačuv to malo mozg što im.

KA: Lice menj se, a šta se menj večno nije, Ave. (*drugačije*)

A što večno nije, nije zavek polovina, i kraj mora da ima.

AVE: (*prestravljeno*)

Hulnič! Bešt!

KA: Smiri se, Ave.

AVE: Svetu zemlju proklet reč...!

KA: Dosta. Ave, dosta.

AVE: Oca!...

KA: Oca ti zabranjujem da zoveš!

AVE: Samo otac zabranj.

KA: Ali brat zar ne sluša brata? Kao Vinsent van i Teo?

AVE: (*okleva*)

No, d.

KA: Slušaj me onda Ave. Zar ne vidiš i sam da bore dobijamo?

AVE: Opet ti govor kak ne treb, oca treb pitati. Oca.

KA: Ave, rekao si!...

AVE: Sasluš te jes, a sad mi savet treb. Oče! Oče!

Otac se namah pojavi, kao dar sa neba što i jeste.

NONO: Evo me, dec.

KA: Ti uvek tako brzo dođeš, oče Nono, i tako nezadnih i pun odmor.

NONO: Opet otrov u tvojim reč. Boli, sine. Otac Nono kop. Otac Nono iza ugla motik uvek u zemlj zabada. A skloni se uvek da ne gled deca i ne pate što otac im stari trostruk kao oni rad.

AVE: (*ganuto*)

Oč Nono!...

KA: Dost. Reći ću mu ja. Oče, zar ne vid na mom bra brazde nov? A na mom čel dve? Ne znač li t-

Ave obori Ka na zemlju, i šutira ga u leđa.

AVE: Svinj! Svinj!

KA: Ah!

NONO: (*dugo ćuti, pušta da šutiranje traje, pa se osmehne blaženo*)

Sv već znam št ste prič, dec moja, jer mi Jahe to došapnu, i jer otac svoj sino u duš zna uvek. Ponos sam na vas, dec moja.

Ave prestane tući Ka.

KA: Zbilj?

NONO: Test ste prošli. Spozna ste vreme što prolaz.

AVE: Ali oče!.. Učio nas ti si da vreme Luci zl izmisl, jer ništa kraj svoj nem!

NONO: Tako i bi, jer mladi ste bili da istin shvat. A istin ta je da vreme postoji, ALI – kraj Nečas vra vrazj izmislili!

Ave i Ka ga gledaju zbunjeno.

AVE: Sad sve ima smisla, oče.

NONO: Vrem teče, ali ničemu ne hodi.

KA: Ali ako vrem teče zar onda kraju ne vodi?

NONO: Kako ne vid, deco? Vreme teč možda ali do pol samo, jer pol je više od cel, i kraj nema nijedna priča. (*Peni, u providenju*): Bore možda dobijamo, ali vrem ne postoj, jer svaki rotkvičar večno živ, kako je naš veli Jaho davno ustvro, pre nego što se na rotkv crvenoj kao sunce među oblake vuš vuš, tamo gde muš zelene zunz ga zatrov ne mogu. I zato u slav vaše spozn dvaput više rotkv svakog dana posadite, jer to je Jaho rekao, i plikovi na ruci mu se pozlat, a roktv će rast i rast i brać će doć i na izvoz ćemo rotkv celom svet slati! (*Smiruje se*) A ja ću kopkop petostruko kao do sada, za vas, sinovi moji.

AVE: Sad sve ima smisl, oče. Zar ne, brate Ka?

KA: (*nesigurno*)

Da. Tako jeste. Ne zn više ja.

NONO: Dobro je da ne zn, sine Ka. To znači da si post veći. I prizn da neke stvari ne razum. Za to treba biti vel velik. Ali ne brini. Otac Nono sve zna. I zato kop. Kop više nego ika! Kop rupu najve na svetu, da u nju ogromna rotkv stane!

AVE i KA: Ame, ame!

Otac Nono odlazi iznenada kao što je i došao.

AVE: Eto ga, Ave, sve rešeno je. Stvar menj se, ali ostaju iste. Da, tako je.

KA: (*zamišljeno*)

Ame.

4. DEO

Ave zamišljeno gricka travku. Ka kopa, u rupi je duboko, jedva se iz nje vidi. Od Oca Nono ni traga ni glasa, nebo blagoslovalo njegovu sedu glavu.

AVE: Lepo je kop, lepo.

KA: (*umorno*)

Le.

AVE: (*oprezno*)

Volim da te vid opet kao star, bra Ka.

KA: Lepo je bi onaj star, bra Ave.

Ave ga osmotri, pa se osmehne.

KA: Čak ni ovo što dvostr rotkv sad teško mi ne pad. A tebi, brate Ave, pada li ti teško da tu Kravkrav po polju dvostruko gledaš kako pase?

AVE: Ni meni, ni meni, teško ništa ne pad.

KA: Ni plik na ruci što krv, ne sme, jer krv je to za Jahu našeg.

AVE: Tako je, tak.

KA: Ožed čov od rad.

AVE: Ožedn, ožedn.

KA: A sluš šta velim, bra Ave... Ako li mi ožed od posl ovolicno, kako li otac Nono tek ožed od pet puta tolik?

AVE: Otac Nono je jač od svih nas. Jer njegova je ver jak.

KA: (*složno*)

Ame, ame. Ali ipak, ne bismo li mu, kao dobr sin, ipak vod nekad odne?

AVE: (*prekorno*)

Dobro znaš da je otac rekao da ga ne prekid kad kop, jer ne želi bol src našem činiti od prizor njega u rotkv rupi.

KA: Tako je kako kaž, nema sumnj. (*lukavo*) Pa ipak, Ave, šta ako nas opet iskuš? Kao ovo za bore što reče? Šta ako u stvar on sve ovo vrem žed sedi, a mi mu nedostojni vod ne donosimo.

AVE: Nisam tako razmišlj, brate Ka.

KA: Ti znaš da je moja ver oslab. Ne mogu ja sebi poveriti takav zadat velik. Ti mu odne zato vod i dobar sin budi.

AVE: Kako ga mogu prona?

KA: Otac petostr rotkv sad. Ta nepregledn polj rotkv traži, i nać ć ga.

AVE: Zbor pravo!

Ave ode. Ka se uspravlja, i drži za leđa, u olakšanju se isteže. Čeka. Ave se vraća, uzrujan.

KA: Št bi?

AVE: Nema ni oca ni petostr rotkv polj!

KA: Nem? Pa kako to da nem?

AVE: Oca ćemo pitati, otac mor znati.

KA: Bole li te leđ, Ave?

AVE: Ne bol, ne bol.

KA: A mene bol. Bol me kao rotkv da u njima rast i probij. Sa svakim koptop zamah me bol. Vid mi sužavaju. San mi čine nemir.

AVE: Ame, bra, nek je slavljena rotkv.

KA: A kako to da oca ne bol?

AVE: Boli, boli, petostr kao nas. Ali on je iznad tog.

KA: A kako to da polja rotkv našao nisi?

AVE: To samo otac zna.

KA: A pitaš li se nekad, Ave, zašto nam brani otac kog leđa petostruke bole i čijeg petostrukog polja rotkvica nema zašto nam da o snovima pričamo se brani?

AVE: Ka, ti uopšt nisi bolje. Ti opet čudn govor. Ti si mene prevar.

KA: Moram da ti ispričam, Ave, ja ne mogu više da ćutim, ja sanjam, živo kao tebe što sam video, sanjam uz drvene stube ukруг što se vrte kako silazim, i nosim svaki put torbu u ruci kojim crni trag po belom zidu ostavljam, na neki put se spremam, Ave.

AVE: Brate Ka, ti reči sasvim napola ne cepkaš cepcep i meni se to ne sviđ.

KA: Ali ipak slušaš, jer znaš da nešto tu ima, Ave, sanjam kako svoje prnje o nekakve ramove kačim i ostavljam kao zmija kožu, a onda opet putujem pa sve prnje svlačim, a ramovi plastični zveckaju kao šuplje kosti ostale od ručka Ave, sećanja živa su to.

AVE: Ti nemaš srama, da ovako ocu iza leđ ipak pričaš, i to jezi Lucinim.

KA: Ave, nisu to snovi nikakvi.

AVE: Ja ovo da sluš više ne mog i neć. Neću da rušiš moj mir i neću, neću da slušam, neću da

čujem, ne želim da znam, sve mi to skloni, jer otac Nono je najbolji, a ja sam njegov najbolji sin, a ti si najgori sin i izrod si i nebo to zna Ka i zato i jesi proklet, proklete su tvoje rotkvice i svaka tvoja reč prokleta je jer šta god takne u ništa pretvori.

I zat da sluš teb više neć.

KA: Slušaćeš, ili te neće biti.

AVE: Neć, tako mi Jahe!

KA: Onda primi ovaj kamen svojom glavom glupom.

Ka kamenom zvekne Avea u glavu, pa još jednom svojim nejakim rukama nejakim od dijete rotkvičarske. Ave posrne, padne, jaukne, pa se pridiže, trlja glavu.

AVE: Jao. Što uradi ti to?

KA: Oprosti, brate, ne znam šta mi bi da te zveknem tako.

AVE: Kome kažeš brate? Meni?

KA: Šta to pričaš, bra Ave?

AVE: Šta to prič, što taj kam drž? Šta to pričaš? Kako to pričaš? Što taj kamen držiš? Kako ja to pričam? Gde je moja lepa žena? Gde su moja dobra deca? Jesu li bombe pale? Koja je godina?

KA: Ave, bra, ako ovo osvet je za moje ponaš, ili šal nekakva grub, nemoj me muči viš, ja te mol.

AVE: Moram da nađem kuću, da, kuću.

KA: Gde ideš to, bra Ave? Ne idi, bra, bez tebe šta ću sam?

AVE: Ne diraj me! M'rš! Idi negde drugde prosi!

KA: Oče Nono! Oče Nono!

Otac Nono uvek dolazi onima koji veruju, pa ni sada nije drugačije.

KA: Oče Nono, Ave dobr nije.

NONO: Sine, mušice zar i tebe obasuš?

AVE: Ljudi, ja vas uopšte ne poznajem. Kako odavde do autoputa?

Ka i Nono gledaju ga zabezegnuto.

AVE: Je l' čujete šta vas pitam? Ne čujete? Niste vi baš čisti sa mozgom, je l' da?

NONO: Ave, čuj svo oc!

AVE: Sram te bilo, zajebavaš pošten svet.

Ave pođe, pa vidi dvoglavu kravu, gleda je zbunjeno, pa nastavi.

NONO: Stoj! Nono ti naređuje, sine!

Ave se kratko osvrne.

AVE: Ma odjebi, matori.

Ave ode. Otac Nono slomljen, seda na kamen, košulju raskopčava, teško diše.

NONO: Vo. Imaš li vo?

KA: Šta pričaš, oče Nono.

NONO: Vode. Vode imaš li, sine glupi.

KA: Vode, nema, nema.

NONO: Kao da mi u grudima gori. Vode trebam.

KA: Vode džabe kad vode nema.

NONO: Tu, povuci iza ka ko...

KA: Iza št št?

NONO: Iza kamena koren, jebo te ja!

Ka povuče kamen, otvori se pod. Ka gleda dole, pa siđe zbunjeno, izađe sa bocom vode i konzervom hrane. Daje bocu vode ocu Nono, a konzervu zadržava i zbunjeno gleda.

NONO: *(pije žedno)*

Hvala.

KA: Oče Nono... Št je ov sv dol?

Nono ćuti.

KA: Oče Nono... Ti uop kop nis- Ti uopšte kopao nisi nikad.

Nono ćuti.

KA: Ti si uvek sedeo dole ispod i gledao gore na nas?

Nono ćuti.

KA: Oče Nono, ti si nas lagao.

NONO: Samo za vaše dobro. Sine moj dobr.

KA: Ave reče da nisi njegov otac. Naš otac.

NONO: Sin, ti znaš da te tvoj ot vol...

KA: Da nisam čuo nijednu reč nijednu na pola više!

NONO: Dost! Zar se tak s oc razg!?

Duga tišina.

KA: Pričaj sa mnom kao čovek.

NONO: *(očajno)*

Sine. Ti znaš da bih sve uradio da te zaštitim.

KA: Ti pričaš kao Nečast, ti pričaš... normalno.

NONO: Ti znaš da te volim.

KA: Šta si to uradio, šta si to uradio, starče jedan ludi jebeni, šta si nam to uradio?

NONO: Tvom bratu se sećanje vratilo s tim udarcem. Bolje bi bilo da si ga ubio. Bolje. I za njega i za nas.

KA: Oče Nono, ne, ne, kako se ti jebote zoveš uopšte, ti se ni ne zoveš tako, to nije pravo ime, kako se zaista zoveš? A ni ja se ne zovem Ka. Kako se onda zovem?

NONO: Uvek si bio i ostaćeš Ka, moj sin, kako god se ti osećao.

KA: Sve mi je u glavi kao... kao čep kad izvadiš iz prljave kade... i otiče prljava voda... Ludi jebeni starče... Ljudi koje si obećavao da će doći, ljudi za koje sadimo rotkvice se ova zemlja oporavi, oni neće doći. Pogledaj me. Oni neće doći?

NONO: To niko ne zna.

KA: Ma je li? A kako to da ti nešto ne znaš? Mislio sam da ti sve znaš?

NONO: Možda će stvarno doći.

KA: Znači nikog nema. Lagao si nas, oče Nono, sve mi priznaj.

NONO: Nemam ja šta da priznam, ti činiš da to zvuči kao suđenje, ja ništa loše nisam učinio, ništa loše nisam učinio, samo sam se starao za dva svoja sina. Teško mi je, ja sam samo običan otac.

KA: Ti si zlo, oče Nono. Crno si ispod nokta. Govori.

NONO: Nikog nema, moj sine glupavi, nikog. Hodao sam dvadeset godina dok vas dvojicu nisam našao zamrznute. Nijednog drugog čoveka nisam našao, i koliko znam, nijednog ni nema.

Ka sedne, izdaju ga noge.

KA: Što više pričaš, to se više sećam. Toliko puta sam sanjao i mislio da sanjam, a u stvari nisam sanjao, ja sam se sećao. Ali ti si se pobrinuo da se ne sećam.

NONO: Bolje je bilo da ne znate.

KA: Bolje da ne znamo ko smo?

NONO: Bolje da ne znate da nema nade za nas. Ne, nije da je nema, ima ja, jer sam je ja imao, ja sam mogao da vam je dam, i dao sam vam je, nezahvalnima, radio sam, radio sam godinama za ovo, iako bi neki hteli da me spreče, ja ću raditi i oduvek sam radio, radio sam za ovo decenijama.

KA: Ćuti. Ne govori više, u glavi mi je takva buka, stvari mi mutno dolaze, ali samo reči, a slike se ne sećam ni jedne. Samo naslovi slika, a i dalje ni jednu ne vidim, ništa ne vidim, samo mi reči u glavi lebde, i ja među njima... Ni lica se ne sećam... Ni oca, ni majke... Ni brata... Ako sam ga stvarno imao...

NONO: Samo jednog brata imaš, i danas si ga ubio.

Ćute.

KA: Zašto baš rotkvice?

NONO: Rotkvice izvlače radioaktivne otrove iz zemlje, čineći je pogodnom za useve budućih generacija.

KA: Rotkvice? Zar... Zar nije suncokret? Sećam se, čitao sam o tome jednom, za Fukušimu, sadili su suncokret, suncokret izvlači radijaciju.

NONO: *(zbunjeno)*

A ja mislio rotkvice.

Ka upija ovo novostečeno blaženo znanje.

NONO: *(blago)*

Nemoj biti srdi, sin moj. Niste imali nad nad. Ali ja. Dao sam vam živ pun nad. Ali ti si sve uprop. Zato što je ver u teb slab. Jedn si bra imao, i tog bra ubi si sad. I priči si kraj dao. A bolja je bila napol. Jer te zaveo Nečas. Jer si i ti nečas. Jer nisi si svog oc. Razočar si sv oc. Ka. Ali Nono je dobar, on ti nov šans da, i zajedn novi sve možem sagrađ, sine moj dobr. Nono će ti oprost.

KA: Samo mi još jednu stvar reci: da li si ikada i jednu rotkvicu pojeo što sam ti donosio?

Nono plače.

KA: Imao si ti lepša jela. Oče Nono, u rupi si se godinama krio dok sam ja kopao, i u rupu ću te ja vratiti.

Nono plače. Ka ga uhvati pod ruke, i ubaci ga u rupu. Otac Nono rida, i pokušava se iskobeljati iz rupe, ali ne uspeva, zemlja se obrušava, a ako se i uspe uhvatiti, Ka ga lako udari nogom i on upadne. Ka lopatom zakopava rupu, i u njoj oca Nono, čiji jecaji i kríci vremenom postaju zaglušeni zemljom blaženom što njegova sveta usta guši.

KA: Umori se čovek od kopanja, Ave. Umori. A sa svakim zamahom sve više se sećam, i sve više bih imao da ti govorim, ali ti si otišao, a ja nemam nikome drugom da pričam, o sećanju niti o kraju knjige o Vinsentu van, i o njegovom bratu Teu van, da ti pričam iako nema slike u njoj nijedne, barem bi kraj priče znali. I ti bi možda znao kako izgledaju slike o kojima Vinsent van piše, jer meni je u glavi zbrka i ja se ne sećam jasno, ne biram već mi sećanje dođe samo i usamljeno, sebično, samo za sebe, kao brat bez brata. Budale smo ispali, Ave, ti nisi čuo, ali da si tu sad bih ti rekao, zamisli, nisu rotkvice bile uopšte nego suncokreti, Ave. Ima slika jedna sa suncokretima, tako piše u toj knjizi, Vinsent van ju je namackao, nje sad nema kao što ničega nema, ali mora da je lepa bila, mora da je lepa bila. Ti bi sigurno hteo da je vidiš kao i ja, Ave. Ne brini. Sva ću ova polja zasaditi suncokretom, jedan ću cvet naći i iz njega cela polja će nići, dokle god oči sežu polja će suncokretna biti, i možda ako celu zemlju suncokret pokrije one budu kao slike Vinsenta van lepe tako, ako se sve tako žuti kao zubi planete u osmehu žuti, i ako smeđe oči suncokretne sve upere pogled u nebo možda ćeš se ti vratiti, vratićeš se i pogledati ih sva ta polja žuta i reći mi zadovoljno: dobar posao si napravio, brate.

Ka završi sa kopanjem, utaba zemlju. Gleda oko sebe, i nepregledna polja otvaraju mu se pred očima puna mogućnosti.